տացած 25 խալվար (750 պուդ) ցորենից հաց պատրաստել տալ աղքատ ժողովրդին էժան գնով ծախելու համար։ Հաղորդում են, որ յիշեալ խալվարների նպատակն է խանգարել այդ բարի գործը։

—

Մեզ գրում են Բէգլարբեգանցից, որ Նուխիի յաջորդ արժ. Գրիգորիս վարդապետը, որ մի և նոյն ժամանակ օգնական է թեմական վերատեսչի, աշխատում է զանազան գիւղերում նոր ուսումնարաններ հիմնել։

—

ԽԱՐԿՕՎԻ համալսարանի պրօֆէսոր դօկտոր Ա. Շմեդեանցը խնդրում է մեզ յայտնել, որ յառաջիկայ ամառուայ մայիս ամսից մինչև օգոստոսի վերջերը մտադիր է անցկացնել Պեատիգորսկի հանքային ջրերի մօտ և այնտեղ պարապել բժշկութիւնով։ Պարոնը սպեցիալիստ է կուրծքի, կոկորդի, քթի, ականջի և սիֆիլիտական հիւանդութիւնների։ Այցելու հայ հիւանդները կարող են օգուտ քաղել իրանց ազգակից բժշկապետի խորհուրդներից, որի մասին նա յայտնում է իր պատրաստակամութիւնը։

—

ԱԽԱԼՑԽԱՅԻՑ մեզ գրում են, որ Եղիշէ վ. Մեծատունեանցը հայոց հին բժշկարաններից հանել է մի քանի բժշկական նոր գիւտեր. 1 մաշաբայական այն է թոքախտական ցաւի դեղը, 2. երկարակեցութեան դեղ, որով մարդկներին մինչև 160 տարի ապրեցնում է (փորձված է արդէն), 3. կանացի մի քանի դժուարին հիւանդութիւնների դեղ. 4. ժանտախտից բժշկվելու դեղ։ Յոյս ունենք, որ պարոնը նախ քան իր արած գիւտերի գործադրութիւնը, իր հնարած դեղերը կը ներկայացնէ որ և իցէ բժշկական ընկերութեան քննութեանը։

—

Մեզ գրում են ԱԼԷՔՍԱՆԴՐԱՊՕԼԻՑ, չը նայելով, որ այս քաղաքի հասարակութիւնը ամեն ժամանակ առատաձեռն է հանդիսացել բարեգործական նուիրատուութիւնների մէջ, բայց այս տարի փոքր ինչ սառնասրտութեամբ է վերաբերվում դէպի Թիւրքաց Հայաստանի մեր սովամահ եղբայրների վիճակը։ Աւելացնում են որ երկարատև ձմեռուայ և սաստիկ ցրտերի պատճառով, քաղաքի շրջակայ գիւղացիները իրանց անասունները բերում քաղաքը վաճառում են, որովհետև անասունների պաշարը սպառվել է և գետինը դեռ ձիւնով ծածկված է։

—

ԱՂՔԻԼԻՍԱ գիւղից մեզ գրում են, որ Ալէքսանդրապօլի բնակիչ պ. Պ. Կիրակոսեանը, չը նայելով, որ ինքը միջակ կարողութեան տէր մարդ է, բաւական բարերարութիւններ է անում թէ տեղական հայոց աղքատ դպրոցին և թէ եկեղեցուն։

—

Մեզ գրում են ԴԵՐԲԵՆԴԻՑ, որ փետրվարի 22-ին տեղային սիրողների խումբը բարեգործական նպատակով ներկայացրեց քաղաքային կլուբում «Նինօյի նշնվիլը» և «Նա էլ քի մօցիքլութինս» հանգուցեալ Տէր-Գրիգորեանցի վօդէվիլները։ Զուտ արդիւնք գոյացաւ 80 րուբլի։ Տիկինները և օրիորդները շատ լաւ կատարեցին իրանց դերերը։ Այլ և փետրվարի 28-ին առաջին անգամ կատարվեցաւ այդ քաղաքում հոգեհանգիստ Վարդանանց նահատակների յիշատակին։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԳԼԱԴՍՏՕՆԻ ՃԱՌԸ

—

Քանի որ անգլիական պարլամենտի անդամների ընտրութեան ժամանակ, ինչպէս հաղորդեց հեռագիրը, ազատամիտ կուսակցութիւնը յաղթող հանդիսացաւ, հետևապէս անգլիական կառավարութիւնն էլ պահպանողականների ձեռքից պէտք է ազատամիտ կուսակցութեան ձեռքը անցնի, հետաքրքիր է Գլադստոնի ճառը, որ նա խօսեց ընտրութիւններից առաջ Միդլըթնում։

«Բազմաթիւ նշաններից, ի միջի այլոց և այն ընդունելութենից, որ դուք ինձ արիք, ասում է Գլադստոն ընտրողներին, ես նկատում եմ, որ ազատամիտ կուսակցութեան գործը օրից օր-առաջադիմութիւն է անում։ Բայց այդ ես հաւատացած եմ, որ լորդ Դերբիին այսուհետև ազատամիտ կուսակցութեան այն անդամների թւում կարելի է համարել, որոնք ինձանից յետոյ են սկսել իրանց գործունէութիւնը և որոնք նոր սերունդին են պատկանում։»

Նախկին առաջին մինիստրը իր ճառի շարունակութեան մէջ եռանդով պախարակում է կառավարութեան վճիռը պարլամենտը արձակելու վերաբերութեամբ, քանի որ ինքը կառավարութիւնը ներկայացրել էր պարլամենտին օրէնքների բազմաթիւ նախագծներ, որոնք կը մնան առանց քննութեան։ Ընտրողական հոգսերը կը խանգարեն պարլամենտի անդամներին մասնակցել նիստերին։ Այժմեան կառավարութիւնը պարլամենտին ներկայացրել է օրէնքի մի նախագիծ ընտրողական խաբեբայութիւնների վերաբերութեամբ։ Այդպիսի մի օրէնքով, որ ընդունել էր նախկին կառավարութիւնը, նա աշխատում էր ոչնչացնել կաշառքի գլխաւոր միջոցներից մէկը, արգելելով ընտրվողներին ընտրողների ճանապարհածախսը վճարել։ Այժմ պահպանողական կառավարութիւնը, մի ուրիշ նախագիծ առաջարկելով, աշխատում է խափանել այդ արգելքը։ Աւելորդ է քննել նոր նախագծի անարդարութիւնները։ Դա ձեռնտու է հարուստ ընտրվողներին, որովհետև նոքա միջոցներ ունեն և կարող են իրանց ընտրողների ճանապարհածախսը վճարել, մինչդեռ աղքատ ընտրվողները այդ չեն կարող անել։ Գլադստոն, մինիստրութեան այդ անարդարութիւնը ցոյց տալուց յետոյ, ասում է.

«Մինիստրութեան ընթացքը այդպէս է եղել։ Յոյս ունեմ, որ այժմեան ընտրութիւնները կը բողոքեն նրա դէմ։ Մենք պաշտպանում ենք հաւասարութիւնը և ազատութիւնը։ Երկրի հիմնարկութիւնները մենք պաշտպանում ենք այն կուսակցութեան դէմ, որ իրան պահպանողական է անուանում, բայց որը ամեն բան քանդում է, փոխանակ պահպանելու։ Մենք ցանկանում ենք պաշտպանել երկրի ազատութիւնը, կարգապահութիւնը, բարօրութիւնը և պատիւը, մենք ներքին հանգստութիւն և արտաքին խաղաղութիւն ենք ցանկանում։ Այդ գործը իրաւացի է։ Թող ամեն մէկը ձեզանից աշխատէ այդ գործը աջողեցնելու համար։ Ինչ ինձ կը վերաբերի, ես հաւատացած եմ, որ ձեր աշխատանքները իմ և ձեր ցանկացած հետևանքները կունենան։»

Ազատամիտ կուսակցութեան աջողութեանը վերջին ընտրութիւնների ժամանակ նըպաստեց և այն, որ Անգլիայում մեծ հեղինակութիւն ունեցող լորդ Դերբի թողեց պահպանողական կուսակցութիւնը և ազատամիտների հետ միացաւ։ Լրագիրները հաւատացնում են, որ ընտրողներին ուղղված ազատամիտ կուսակցութեան շրջաբերականը լորդ Դերբիից է կազմված։

—

ԿԱՐԼ ՍԼԱԴԿՕՎՍԿԻ

—

Լրագիրների մէջ հետևեալ թղթակցութիւն է տպված Վիեննայից Կարլ Սլադկօվսկու մասին։

Մարտի 4-ին վախճանվեցաւ երիտասարդ չեխերի առաջնորդ Կարլ Սլադկօվսկի։ Հանգուցեալը շատ լաւ կազմուածք ունէր և կարող էր երկար տարիներ ապրել, բայց աւստրիական կառավարութիւնը 1848 թ. յեղափոխութիւնից յետոյ ութ տարի շարունակ նրան սարսափելի բանտերի մէջ պահեց և այդ բանտարկութիւնը խանգարեց Սլադկօվսկու առողջութիւնը։ Բանտի մէջ Սլադկօվսկի կրծքի հիւանդութիւն ստացաւ, որ և նրա մահուան պատճառը դարձաւ։

Թէպէտ աւստրիական բանտերը խանգարեցին Սլադկօվսկու ֆիզիկական ոյժերը, բայց նոքա չը կարողացան վնաս տալ նրա բարոյական ոյժերին։ 1848 թ. յեղափոխութիւնը, որին մասնակցեց Սլադկօվսկի, այն ժամանակ պատահեցաւ, երբ հանգուցեալը աւարտել էր իր ուսումը համալսարանում և պատրաստվում էր քննութիւն տալ։ Հանգուցեալը դատապարտված էր 20 տարվայ բանտարկութեանը, բայց երբ հանգամանքները փոխվեցան և նա յուսադրվեցաւ շուտով ազատվել, բանտի մէջ սկսեց իրաւաբանութիւնը ուսումնասիրել. ազատվելուց յետոյ փառաւոր քննութիւն տուեց և իրաւաբանութեան դօկտորի տիտղոս ստացաւ։ Այդ ժամանակից սկսվեցաւ Սլադկօվսկու քաղաքական կեանքը, կամ աւելի լաւ է ասել քաղաքական մարտիրոսութիւնը։

Համոզմունքով կատարեալ ազատամիտ Սլադկօվսկի ատում էր կղերական կուսակցութիւնը, բայց չը կարողացաւ վերջ դնել իր յարաբերութիւններին այդ կուսակցութեան հետ, որովհետև այն ժամանակ չեխերի բոլոր առաջնորդները, մինչև անգամ Պալացկի չեխական ազգային գործի նեցուկը, կղերական կուսակցութեան էին համարում։ Սլադկօվսկի նուիրված իր ազգային գործին, վախենում էր վնասել նրան և չէր կտրում իր յարաբերութիւնները կղերականների հետ, թէպէտ կասկածում էր Պալացկու և միւս առաջնորդների հայացքների ճշգութիւնը։ Վերջը Սլադկօվսկի այնու ամենայնիւ կազմեց երիտասարդ չեխերի կուսակցութիւն, որ թոյլ կերպով ընդդիմանում էր հին չեխերի կուսակցութեանը։ Սլադկօվսկի սաստիկ ցանկանում էր դաշն կապել Բօհեմիայի գերմանացիների ազատամիտ մասի հետ, բայց վախենալով հին չեխերի յարձակմունքներից, չէր կարողանում իրագործել իր դիտաւորութիւնը։ Վերջին ժամանակները այդ գերմանացիները սկսեցին նրան կասկածել նրա ռուսասիրութեան պատճառով։

Սլադկօվսկի ռուսասէր էր և գերմանացիները այդ բանը նրան չէին կարողանում ներել։ Հանգուցեալը սխալ կերպով համոզված, որ Ռուսաստանի մէջ ուղղափառ դաւանութեանը պատկանող անձանց սլավեաններ են համարում, ինքն էլ ուղղափառ դաւանութիւն ընդունեց։ Նա կարծում էր, որ երիտասարդ չեխերից շատերը կը հետևէին նրա օրինակին և այդ հանգամանքը Ռուսաստանի մէջ լաւ տպաւորութիւն կը գործի, իսկ Աւստրիային կը վախեցնի։ Նա սխալվեցաւ այդ քայլը անելով. առաջինը՝ նրա օրինակին չեխերից ոչ ոք չը հետևեց, երկրորդ՝ այդ վարմունքը հասկացող անձանց առաջ նրան ծիծաղելի դարձրեց, իսկ ամբոխի առաջ կասկածաւոր։ Սլադկօվսկու հակառակորդները այդ հանգամանքից օգուտ քաղեցին, որ հասարակութեան առաջ ամբողջ նրա կուսակցութիւնը կասկածաւոր անեն։

Այդ սխալ քայլը անելուց յետոյ Սլադկօվսկի առանձնացաւ և այլ ևս անձնականապէս չէր խառնվում քաղաքականութեան մէջ, միայն դարձեալ իր խորհուրդներով օգնում էր իր կուսակցութեանը և նրան առաջնորդում։ Սլադկօվսկի վերջին ժամանակները չափազանց գայրացած էր չեխերի առաջնորդների դէմ, որոնք չէին կարողանում առաջացնել և բարելաւել իրանց ազգային գործը։

Վերջին ժամանակները երիտասարդ չեխերը մի բողոք գրեցին եպիսկոպոսների շրջաբերականի դէմ։ Այդ բողոքը Սլադկօվսկու բարեկամներից մէկը տարաւ նրան ստորագրելու։ Հիւանդը չափազանց ուրախացաւ, երբ իմացաւ, թէ իր կուսակցութիւնը վճռել է այդպիսի քայլ անել։ Նա ստորագրեց բողոքը և այնուհետև անզգայութեան մէջ ընկաւ։

—

ԼԵՒՈՆ XIII-ի ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

—

Պապ Լևոն XIII-դը վաղուց, գրեթէ իր ընտրվելու օրից հակված է դուրս գալ այն դժուար դրութենից, որի մէջ դրել են նըրան իր նախորդները, գրում է «Голосъ» լրագիրը իր առաջնորդող յօդուածներից մէկի մէջ։

Պիոս IX-դը, ինչպէս յայտնի է, պատերազմ յայտնեց ժամանակակից ոգուն և նրա վրա հիմնված եւրօպական քաղաքականութիւնը անիծեց։ Վատիկանից նա անդադար ձեռնոցներ էր գցում թագաւորներին, կառավարութիւններին և ժողովուրդներին։ Նա բոլորովին չէր կամենում զիջումներ անել ժամանակի ընթացքին և պատմական անցքերի լօգիկային։ Նրա անփոփոխ, մշտական պատասխանը «non possumus» (չենք կարող) էր։ Իր հրատարակած անսխալականութեամբ զինուած նա հզօր էր իր անկարողութեամբ, հեռու էր մնում այն մարդիկներից, որոնք կառավարում էին քրիստոնեայ աշխարհը և որի գլուխը Պիոս IX իրան էր համարում։

Լևոն XIII չէր կարող և չը կամեցաւ գործին և անցքերին այդպէս վերաբերվել։ Նա ցոյց տուեց, որ ինքը ոչ թէ երկիրներից գրկված աշխարհական թագաւոր է, այլ կաթոլիկ եկեղեցու գլուխ, որի պէտքերի համար ինքը պարտաւոր էր հոգալ։ Պիոս IX-ի և Լևոն XIII-ի մէջ եղած այս զանազանութիւնը ուրիշ ձև տուեց նոր պապի գործունէութեանը։ Հէնց որ նա բարձրացաւ պապական գահը իսկոյն մտադրվեց իր նախորդի սկսած երկպառակութիւններին վերջ դնել, չը նայելով որ այդ գործը չափազանց դժուար էր։ Նա իր սկսած գործը զգուշութեամբ տարաւ, որպէս զի իր ընթացքը խօսակցութիւնների առարկայ չը դառնայ։

Լևոն XIII քաղաքականութեան ձևը շատ խելացի էր։ Ամեն անգամ, երբ կաթոլիկ հոգևորականութիւնը, մօտ անցեալի տպաւորութեան տակ, պատերազմ էր յայտնում աշխարհական իշխանութեանը, նա խորհուրդ էր տալիս հոգևորականութեանը չափաւոր լինել և համաձայնվել կառավարութեան հետ, թէպէտ աւելացնում էր, որ ինքը սկզբունքով հաւանում է եպիսկոպոսների դէպի հաւատը ունեցած եռանդը։

Այժմ երևում են այդ բուն իտալական քաղաքականութեան հետևանքները։ Բելգիական ազատամիտ մինիստրութեան և հոգևորականութեան անհամաձայնութիւնները այս վերջինների զիջումներով վերջացան։ Ֆրանսիայում հոգևորականները հանրապետականների և միապետականների քաղաքական վէճին մասնակցելուց դադարեցին։ Գոնեա Ֆերրիի օրէնքի 7-դ յօդուածի քննութեան ժամանակ հոգևորականները հասարակութիւնը չէին շփոթում։

Ինչպէս երևում է այժմ Լևոն XIII աշխատում է վերջացնել գերմանական հոգևորականութեան և Բերլինի կառավարութեան մէջ եղած վէճերը։ Գերմանական կղերական «Germania» լրագրի տեղեկութիւնների համեմատ պապը Կեօլնի եպիսկոպոսին մի նամակ է գրել, որով ցանկութիւն է յայտնում եկեղեցու և պետութեան մէջ ծագած վէճերը վերջացրած տեսնել և ասում է, թէ այդ նըպատակին հասնելու համար սուրբ աթոռը պատրաստ է զիջումներ անել։ Դրանից երևում է, որ պապը աշխատում է գերմանական հոգևորականների վէճերը հասցնել նոյն հետևանքի, ինչին հասան բելգիական հոգևորականութեան վէճերը։ Եթէ պապը հասնի իր այդ նպատակին, նա կարող է պարծենալ, որ ինքը այնպիսի գործ աջողեցրեց, որի աջողութիւնը իր նախորդը անկարելի էր արել։

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵՆԻՑ

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 27 մարտի։ «Правит. Вѣстн.» հաղորդում է հետևեալ բիւլետենը թագուհու առողջութեան մասին։ Թագուհու առողջութեան վատանալը, որ նկատվում էր վերջին երկու շաբաթների ընթացքում, դադարեցաւ։ Անցեալ շաբաթ թագուհին աւելի լաւ էր զգում իրան, սրտի բաբախման վրա չէր գանգատվում։ Թուլութիւնը փոքրացաւ, քնելու հակումներ չեն նկատվում։ Առհասարակ թագուհին աւելի ուժեղ էր։ Շաբաթվայ ընթացքում հիւանդութեան բոլոր ձևերից հազը թագուհուն աւելի էր անհանգիստ անում։

ՍՕՖԻԱ, 26 մարտի։ Նոր մինիստրութիւնը կազմվեցաւ։

Խմբագիր—հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ